

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiae Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Mens Diui Augustini circa libertatem per peccatum primi parentis ad
bonum amissam explicatur. disp. 22.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

DISPUTATIO XXXII.

Maiores dictorum explicatio, & an Deus autor sit dicendus actuum nostri arbitrii, & causa, etiam materialis peccati.

UT quæ hæcenus dicta sunt melius intelligantur, nonnulla sunt addenda, quibus intelligatur quousque actus nostri arbitrii in Deum, tamquam in eorum autorem, primamque rerum causam, sint referendi, & quousque eos velle, aut non velle sit censendus. Sumpto verò alio principio, ab actibus & effectibus, quorum comparatione nulla causis secundis inest libertas, erit ordiendum.

Deus quatenus autor & causa actionum & effectuum, qui natura necessitate sunt, & causis secundis proprii sunt.

Primum eorum, quæ addenda sunt, eiusmodi est. Eatenus Deus autor, primaque causa est actionum omnium & effectuum causarum secundarum, qui natura sunt necessitate, atque adeo totius naturalis bonitatis eorum, quatenus ab eo mediata vel immediate eiusmodi omnes causæ emanarunt, suæque sapientia ad eas actiones & effectus accommodatas vires naturales illis contulit, omnibusque ad eundem finem generalem suum concursum impendit, eis quidem ad agendum necessarium, sed ex se ad varias actionum & effectuum species indifferentem: nihilominus determinatio actionum & effectuum ad speciem, eorumque diversitas specifica, à naturalibus viribus causarum secundarum provenit immediate, ipsis à Deo collatis, ut eo pacto ad fines, ad quos per easdem vires illas ipsas causas ordinavit, operarentur accommodatè. Atque hinc est, quod ipsummet opus naturæ proprium, ut à causis secundis immediate emanat, ab Aristotele, aliisque philosophis opus intelligentiæ dicatur, quatenus videlicet non, nisi à prima causa intelligente, ac res per ipsarum vires ad suos proprios totiusque universi fines dirigente, potuerunt emanare causæ secundarè naturales tam accommodatis viribus ad eo pacto in suos fines agendum prædita, quam accommodatè eas perpetuò agere, experientia magistra comperit habemus.

Opus naturæ, opus intelligentiæ cur dicatur.

Secundum, ut ad actus liberos, bonumque & malum eorum morale deveniamus, bono ex dictis disputatione 5. & 19. nos viribus naturalibus nostri arbitrii, solòque concursu Dei generali, efficere posse bonum aliquod opus morale ex objecto, & omnibus suis circumstantiis, atque adeo quod vadique ac simpliciter bonum sit morale per comparationem ad felicitatem naturalem, præsertim quædo notabilem non continet difficultatem. Ut verò particulare aliquod asseramus exemplum his, quæ dicenda sunt, accommodatum, sit verbi gratia, quando oblato aspectu alicuius mulieris, leuique admodum & propè nullo insurgente affectu ad illam, elicit quis hunc actum bonum moraliter, nolo peccare cum hac, cum tamen elicere posset hunc contrarium malum moraliter ac lethale peccatû, volo fornicari.

Quo concursu generali viribus arbitrii produciatur materiale actus virtutis aut peccati, produciatur idem actus in genere morale.

Tertium, quo generali Dei concursu viribus liberi arbitrii produciatur materiale actus moraliter boni, hoc est, actus ille spectatus in genere naturæ, produciatur etiam, absque alio Dei aut liberi arbitrii influxu, bonitas moralis eiusdem actus, & quo generali Dei concursu viribus liberi arbitrii produciatur materiale actus moraliter mali, resultat, absque alio Dei aut liberi arbitrii influxu, moralis malitia in eo atque ratio peccati. Vtrumque probatur, quoniam si, ut multi volunt, præter materiale utriusque actus, actus illos spectatos in genere naturæ, non datur in eis ratio aliqua formalis realis, secundum

A quam fortiantur rationem virtutis, aut vitij, actusque ve boni moralis, aut peccati pertinentis ad avaritiam, iniustitiam, aut alterius vitij speciem, sed eiusmodi rationes formales entitates sunt rationis ac legem Dei, cum quibus, existentibus his vel illis circumstantiis, consentiunt, aut à quibus dissentiunt, procedunt, non alio generali Dei concursu, aut particulari liberi arbitrii produciuntur, quam eo quo materiale eorum produciuntur: entia quippe rationis non alia essentia influxive resultant; quam quo materiale, realève eorum veluti fundamentum produciunt. Eito autem eiusmodi rationes formales, cum Cæetano & alijs, asserantur esse reales, profectò non alia efficientia ac influxu resultarent in actibus illis ab efficientia & influxu, quo fidem actus in genere naturæ produciuntur: non secus ac similitudo realis eius candoris, qui de nouo produciuntur, ad alium candorem præexistentem, non alia efficientia & influxu produciuntur, ab eo, quo produciuntur candor ipse. Si namque præter efficientiam & influxum, quo candor produciuntur, similitudo in eo resultans indigeret alio generali concursu seu influxu Dei in ipsam, vitique cum liber ille sit ex parte Dei, posset Deus, producto candore, denegare talem concursum, atque adeo efficere, ut essent duo candores in rerum natura nequaquam similes inter se, quod contradictionem implicat, eaque de causa omnes negant posse fieri diuina potentia. Eodemque modo posset Deus, efficere, ut qui oblata occasione fornicari noller, ne legem Dei transgrediretur, non eliceret actum virtutis, eo ipso, quod influendo cum illo, ut noller ea ratione fornicari, denegaret suum concursum generalem, ne in eo actu resultaret ratio formalis virtutis castitatis, quæ ex rei natura cum actum concomitur. Et similiter posset efficere, ut qui sciens & prudens vellet fornicari, non eliceret actum vitij moraliter malum, eo ipso quod denegaret suum concursum universalem, ne in eo actu ratio vitij fornicationis resultaret: quæ profectò non modò absurdissima, sed etiam ridicula esse quis non videat?

Quartum, quod ex præcedenti sequitur, est, Eodem numero concursu Dei generali, & particulari liberi arbitrii, quo produciuntur vnus & idem numero actus in genere naturæ, posse indifferentè produci actum virtutis moraliter bonum, & vitij seu peccati, ac proinde interdum neque maiorem, neque alium Dei concursum requiri, ut produciatur actus virtutis moraliter bonus, & produciatur actus vitij ac peccati. Probatur apertè in exemplo supra proposito: voluntas namque rem habendi cum ea femina hic & nunc visui oblata proculdubio idem numero actus est in genere naturæ ac materialiter, siue cum illa præcesserit contractus matrimonij, siue non: at verò si præcesserit contractus matrimonij, actus ille esset virtutis castitatis coniugalis, si verò non præcesserit talis contractus esset actus fornicationis moraliter malus, atque peccatum lethale: cum ergo ostensum sit eodem generali Dei concursu, & particulari liberi arbitrii, quo produciuntur actus in genere naturæ, resultare in eo pro diversitate circumstantiarum concurrentium rationem virtutis & vitij absque alio concursu Dei & liberi arbitrii, consequens profectò est, ut interdum Deus neque maiori, neque alio concursu concurrat ad actum virtutis, bonive moraliter, quam sit is, quo concurreret ad actum vitij malum moraliter.

Quin

Quintum, sicut Deus causis agentibus merè naturaliter vires contulit ad vnum agendi ac influendi modum determinatas, quibus concursus Dei generalem, de se ad diuersas actionum & effectuum species indifferentem, determinat ad suas peculiare actiones, & effectus: sic hominibus & angelis facultatem tribuit arbitrij ad vnum agendi modum indeterminatam, per quam domini sunt positi, vt ad bonum vel ad malum, ad vitam vel ad mortem porrigant dexteram, & eaque ratione sicut per virtutum opera laudis ac præmij, ita per contrarias vitiorum actiones supplicij ac vituperationis sunt capaces. Quò fit, vt per arbitrij facultatem generalem Dei concursus non solum ad proprias voluntatis actiones determinent, sed etiam præ illius facultatis in nata libertate, vel omnino actionem contineant, vel illum dererminent ad volitionem potiùs, quam ad nolitionem eiusdem obiecti, aut è contrario, & ad volitionem aut nolitionem vnus potiùs obiecti, quam alterius, atque ad eò illum dererminent, vt opus sit potiùs virtutis quam vitij, aut è contrario, prout, qui ea facultate sunt præditi, maluerint: ea quippe ratione dicitur esse in eis libertas, tum ad exercitium, tum etiam ad speciem actus.

Liberum arbitrium facultas indeterminata ad vnum determinans prout concursus generalis ad varias species actus.

Supernaturales nostri actus ab influxu arbitrij nostri habent speciem quoad actus substantiam, & à Deo speciem supernaturalem.

Sextum, nostra supernaturalia opera, licet nobis etiam, tamquam per arbitrium nostrum cooperantibus, tribuantur, à nostròque influxu speciem quoad actus substantiam obtineant, in Deum tamen non solum tanquam in causam primam, communemque omnium bonorum auctorem, sed etiam tanquam in particularem eorum effectorem, à quo habent etiam supernaturalem speciem referenda sunt. Verbi gratia, actus nostri supernaturaliter assentiendi reuelatis, & vt ad salutem oportet, licet eatenus sint nostri, quòd sunt cooperantibus nobis per nostrum arbitrium, & quòd sine libero nostro influxu omnino non essent, à nostròque influxu habeant, quòd sint assensus, potiùs, quam dissensus, aut quam actus alterius potentia, quòd tamen sint supernaturalis, alteriusque speciei à se ipsis, si solis viribus arbitrij elicerentur, habent à Deo tanquam à particulari eorum causa per se ipsum immediatè, vel per supernaturalem habitum ab ipso infusum, tales eos efficiente. Licet etiam contritio eatenus sit actus noster, quòd sine nostræ voluntatis libero influxu omnino non esset, & quòd ab influxu nostræ voluntatis habeat quòd sit dolor potiùs, quam alterius speciei, at tamen quòd sit supernaturalis dolor speciei distinctus à merè naturali, habet à Deo tanquam à particulari eius actus causa.

Septimum, Deo tanquam auctori primæque rerum omnium causæ tribuuntur omnia nostra opera bona moralia merè naturalia, non verò mala nostra opera & peccata. Huius rei ratio nõ solum est, quòd Deus mala opera & peccata seuerè prohibuit, bona verò moralia præcepit, & quòd suis consiliis & doctrina ad hæc tanquam sibi grata hortatur ac inuitat, illaque dissuadet & execratur, sæpèque particularia auxilia ad bona opera merè naturalia præstat, nunquam verò ad mala & peccata, que vellet, vt non committerentur, si & nos nostra libertate ita vellemus, sed etiam ac præcipue, quoniam vt Augustinus 2. de libero arbitrio c. vltimo, & libro 3. c. 1. & 6. ac alibi egregiè tradit, facultatem arbitrij eo sine nobis contulit, collatamque generali suo concursu adiuuat, vt bene consentaneèque ad rectam rationem ac legem suam operemur, sicque ad naturalem felicitatem, & insuper ad supernaturalem ipsius numinis diuini ope pertingamus, minime verò vt his

Molina in D.Th.

A ad perniciem abutatur: tametsi facultatem eis abutendi, eo ipso quòd liberos efficit, nobis reliquit, vt ea ratione in nostrum maius commodum actum nostrorum essemus domini, ac bene acceptam libertatem impendentes, pro rectè factis præmium, laudemque assequeremur. Quia ergo nostra moralia bona opera, quæcumque ea sint, finis sunt ad quem naturæ autor arbitrij facultatem nobis contulit, & ad quem concursus suum generalem nobis impendit, inde est quòd non minus, quam quæcumque naturalia bona, ad quæ in causis secundis nulla est libertas, in Deum tanquam in naturæ autorem, primamque rerum omnium causam referantur. At verò quoniam opera nostra moraliter mala extra finem sunt ad quem naturæ autor facultatem arbitrij nobis tribuit, suumque concursus generalem nobis impendit, à nobisque ipsis prouenit, quòd hinc donis, ad alium finem nobis à Deo collatis, ita abutatur, inde efficitur, vt nostra mala opera moraliter ac peccata, non in Deum tanquam in naturæ autorem, sed in nosmetipsos tanquam in eorum causam referenda sint.

Non desuere, qui cum existimauerint concursus Dei generalem non esse influxum Dei cum causa secunda immediatè in illius actionem & effectum, sed immediatè in causam ipsam, & per causam prius eo motam mediatè in illius actionem & effectum, liberumque nostrum arbitrium nullam omnino posse elicere actionem, ad quem in particulari non moueatur prius à Deo per concursus suum generalem, consequenter assererent, opera nostra mala moraliter, quibus præcepta transgredimur, verbi gratia, volitionem qua quis rem habere statuit cum hac non sua, & peccat lethali, referenda esse in Deum tanquam in illius autorem & causam: solum verò deformitatem peccati, quæ ens est rationis & deuiatio à lege Dei, in nostrum arbitrium, & non in Deum tanquam in causam, esse referendam.

Ut verò hæc explicent, ac defendant, duo quædam asserunt. Vnum est, Deum per concursus generalem mouere arbitrium nostrum ad medium per comparisonem ad rectam rationem ac legem suam, atque ad eò ad bonum: liberum verò nostrum arbitrium, dum legem Dei transgreditur ac peccat, desistere suo influxu à ductu illo, motione, ac directione Dei, in peccati actum: non secus ac discipulus, cuius manus à magistro mouetur ac ducitur ad characteres optimos depingendos, suo particulari influxu descectit, & est causa vt pessimi depingantur: & non secus, atque dum lapis suo pondere ac motu recta via tendit deorsum, is, qui est in summitate turris, suo influxu eum descectit, eoque vitur ad percutiendum ex turri illum, qui separatus à turri in via sedet.

Alterum quod asserunt est, ex hypothesi quòd peccator suo arbitrio & influxu descectere vult à medio rationis in peccatum, Deum suo generali concursu eum mouere & adiuuare ad actionem illam in particulari, vt libertatem illi cõseruet: quem admodum inquit, mercator, vt vitam in tempestate cõseruet, proicit mærees in mare, & interdum voluntariè perdit duo negotiando, ne perdat quatuor. Quia verò Deus, inquit, mouet ad quæcumque actionem in particulari liberi arbitrij quantumuis malam, non solum vult permittere, vt illa sit per liberum arbitrium creatum, sed etiam vult illam in particulari esse quoad esse suum naturale, licet non quoad deformitatem peccati quam habet adiunctam.

Opinio hæc satis, ni fallor, impugnata est disputatio

T t t

impugnatur.

tionibus præcedentibus, videturque parum consona, in primis verbis illis Concilij Tridentini sess. 6. can. 6. *Si quis dixerit, mala opera ita et bona, Deum operari non permissius solum, sed etiam proprie anathema sit.* Deinde testimoniis Scripturarum & sanctorum Patrum, quæ disputat. 30. retulimus, & præcipue illis verbis Augustini de Spiritu & littera cap. 31. *Nusquam legitur in sanctis Scripturis, non est voluntas nisi à Deo. Et recte non scriptum est, quia verum non est: alioquin etiam peccatorum, quod absit, auctor est Deus, si non est voluntas nisi ab illo, quoniam mala voluntas iam sola peccatum est etiam si desit effectus.* Item illis de articulis falso sibi impostis art. 10. *Deestanda & abominanda opinio est, quæ Deum cuiusque mala voluntatis, aut male actionis, credit auctorem, cuius prædestinatio nunquam ex- tra bonitatem, nunquam extra iustitiam est: veniisse enim via Domini misericordia & veritas. Adulteria enim maritum, & corruptelas virginum, non instruere novit sancta divinitas, sed damnare, nec disponere, sed punire.* Et paucis interiectis: *Non ergo casus ruentium, nec malignitatem iniquorum, nec cupiditates peccantium prædestinatio Dei aut excitavit, aut suavit, aut impulsit.* Ecce, non sola entia rationis, formalitæ peccatorum negat Augustinus esse à Deo, sed etiam volitiones ipsas, & actiones, quibus transgressio fit mandatorum, nempe adulteria matronarum, corruptelas virginum, &c. Ac certè cum Deus actus ipsos peccatorum directè suis præceptis prohibeat (præcipit namque non occidere, non fornicari, non furari, nihilque horum concupiscere) atque adeo voluntate signi (sic dicta, quod nobis per præcepta innotescat) hæc ipsa fieri nolit, dependenter tamen à nostra libertate, si & nos ipsi voluntati ipsius obsequi voluerimus, voluntas verò ipsius, nec mendax, nec fallax, fictivæ esse possit, sed vera, qua id ita fieri vellet, contrariòque actus detestetur, mirum sanè est, quod vel ipse eorum in particulari sit causa, ad eos in particulari per-mouendo ac dirigendo nostrum arbitrium, vel eos esse velit, non solum permissivè, sed etiam sua voluntate intendendo ut sint in particulari.

Perstendo autem in exemplo de eo, qui oblato aspectu non suæ consentit in concubitum cum illa & peccat, libet percontari ab auctoribus contrariæ opinionis, an prius naturâ, quàm is ita consentiat, recipiat concursum Dei generalem, quo inclinatur, dirigatur, ac moveatur ipse medium per comparationem ad rectam rationem, atque adeo in nolitionem talis actionis, quæ ad virtutem pertinet, ipse verò retorquendo influxum ita acceptum declinet in volitionem ac peccet, eo modo quo manus discipuli, dum magistri motum ac directionem ad bonos characteres recipit, suo peculiari influxu retorquet illum ad malos characteres, perseverantem adhuc ex parte magistri, atque inclinatem ad bonos characteres: an verò non recipiat illum generalem concursum, sed vel nullum, vel alium dirigentem ac mouentem in particulari ad volitionem concubitus, quæ est actus moraliter malus ac peccatum.

Si detur primum cum volitio illa sit actus distinctus non solum specie, sed etiam re, tam in genere natura, quàm moris, à nolitione eiusdem obiecti, quin & illi contraria, mirum profectò est, quod motio in particulari & inclinatio Dei per generalem concursum ad nolitionem tantùm illius obiecti, sit cooperatio & concursus generalis eiusdem Dei ad contrarium actum, volitionem scilicet moraliter malam & peccatum. Inclinatio quippe & motio ad unum contrarium in particulari, esse nequit cooperatio, per motio & adiutorium, quin potius necessè est, ut impedimentum sit ad alterum contrarium.

A Præterea cum Deus inclinatione, directione, & cooperatione illa solum intendere nolitionem concubitus moraliter bonam, ex particulari verò influxu liberi arbitrij deflectente ab ea cooperatione ac directione sequatur contraria volitio moraliter mala, peperam ex cooperatione illa colligitur, Deum intendere, ac velle volitionem illam prædicti actus, quæ est materiale peccati, & quam sua lege sub comminatione interitus æterni prohibet, nisi aliquo alio modo, aliòve peculiari influxu velit ad eum concurrere, ex hypothesi quòd, qui ita operatur, deflectere velit ab illo alio priori generali concursu, quod ad bonum solum dirigebat, inclinabat ac permouebat, ut exempla de eo, qui tempestate coactus proicit merces in mare, & qui negociando voluntariè amittit duo, ne perdat quatuor, videtur innuere. Etenim hi diversimodè operantur, ex hypothesi maioris mali imminentis.

Secundum verò non dabunt, nempe neque illum, neque alium concursum generalem recipere. In primis, quoniam tunc concederent actionem realem causæ secundæ, volitionem videlicet illam concubitus, producti sine concursu generali Dei, quod est plus quàm periculosum in fide. Deinde quia si nulla sit motio, inclinatio, & directio Dei per concursum generalem in contrariam eiusdem obiecti nolitionem, intelligi nequit deflexio ab ea motione & directione Dei, eo pacto, quo discipulus suo proprio influxu à magistri motione & directione deflectit ad malos characteres, aut eo pacto, quo quis à summitate turris lapidem, suo pondere atque impetu rectè deorsum tendentem, deflectit, eoque sua vi impressa vitur ad percutiendum illum, qui semotus à turri inferius sedet.

Si detur tertium, ut innuere videtur exempla de proiciente merces in mare, & de perdente voluntariè duo ne perdat quatuor, nempe illum adiuvanti nouo concursu generali Dei dirigente ac mouente in particulari ad volitionem concubitus cum non sua, quæ actus est moraliter malus ac peccatum, sedque Deum efficere ex hypothesi quòd peccator, uti non velit illo alio ad nolitionem prædicti obiecti, ut in maius ipsius bonum illi libertatem conferret eum ita adiuvando: tunc peto, vel ei, qui vult concubitum & peccat, Deus simul impendat duos concursus generales, unum quo eum inclinât, dirigat & moveat ad nolendum eiusmodi obiectum, eliciendumque proinde actum moraliter bonum, & alterum quo, ex hypothesi quòd non ita sed contrario modo vult operari, illum inclinât, dirigat & moveat ad illud idem volendum & peccandum, vel impendat illi tantùm hunc secundum concursum generalem.

Primum nulla ratione videtur dicendum, tum quia ridiculum est, eum qui consentit in actum peccati, simul moveri à Deo duobus concursibus generalibus, uno, quo inclinatur & dirigatur ad nolendum, & altero, quo dirigatur & adiuvetur ad volendum: tum etiam, quoniam in eo euentu daretur in rerum natura actio & concursus Dei generalis sine effectu & actione causæ secundæ, ad quam est adiutorium & cooperatio, quod est contra communem omnium sententiam.

Secundum etiam affirmari non potest. Primum, quoniam tunc intelligi non potest deflexio ab inclinatione, motione & directione Dei per concursum generalem, abusivèque talis concursus, eo modo quo discipulus motione magistri abutitur, ab eaque ad malos characteres deflectit, si is, qui in concubitum consentit, nunquam à Deo accepit ipsorum, in-

Eliminationem ac directionem in contrarium, sed solum in consensum in talem actum peccati. Secundò, quia si hic solum à Deo mouetur, dirigitur & inclinatur ad volitionem concubitus in particulari malam moraliter, non video quomodo Deus non sit causa peccati. Tertio, quoniam iuxta opinionem eorum, cum quibus disputamus, homo ille neque nolitionem prædicti actus, neque volitionem potest elicere, nisi à Deo præueniatur & permouetur ac dirigitur per concursum generalem ad vnum vel alterum eorum in particulari: quare si vult fornicari, præuenit fuit à Deo concursu generali ad talem actum accommodato, nunquamque recepit contrarium motum & concursum. Vnde non prius fuit hunc sua nequitia velle peccare, quam Deum illo modo eum mouere & adiuuare, sed è contrario, ac proinde collatio talis concursus eo modo dirigentis & adiuuantis non fuit ex hypothesi, quòd ille sua libertate & nequitia vellet peccare. Vt enim disputatione 28. aduersus Antonium Cordubensem argumentabamur, determinatio voluntatis ad alteram partem contradictionis, eum actio & influxus sit voluntatis, esse nequit sine concursu generali Dei, ac proinde si à qualitate concursus generalis Dei penderet qualis futura ea sit, priusque est Deum mouere per suum concursum voluntatem, eamque per illum determinari, quam ea seipsam determinet, profectò prius est Deum statuere conferre illi talem, vel talem modum concursus generalis, quam præscire ad quam partem illa sit determinanda, ac proinde modus conferendi illi generalem concursum non erit ex hypothesi & præscientia, quòd voluntas sua libertate & nequitia se ipsam in actum moraliter malum sit determinatura, & quòd uti non velit concursu Dei generali ad actum bonum. Quartò, ex eo quòd homo ille uti non velit concursu generali ad nolitionem actus mali, non sequitur eum velle illo abuti ad malam volitionem, cum suspendere possit omnem actionem, & neque velle, neque nolle: ergo ex sola præuisione, quòd non velit eo uti ad nolitionem actus peccandi, non sequitur illum præueniri, permoueri, ac dirigi à Deo per concursum generalem ad volitionem illam malam moraliter.

Hæc itaque opinio impugnata, ut ad eorum ferri reuertamur, quæ præcedentibus disputationibus addenda censebamus, octauum in ordine sit hoc. Licet ex capitibus explicatis bona opera nostra moralia, etiam merè naturalia, in Deum tanquam in naturæ autorem, primamque rerum omnium causam referenda sint, mala autem nostra opera non in Deum tanquam in causam sint referenda, sed in nos ipsos, qui nostra libertate & nequitia arbitrio nostro & concursu Dei generali ad ea abutimur, ad quæ ab autore naturæ collata nobis non sunt, nihilominus si liberum arbitrium & concursus Dei generalis ea ratione spectentur, qua ad bonum & malum ipsorum vsum, ad bonumque ac malum actum moralem indifferentia sunt, simulque attendatur in nostra potestate situm esse, vno aut altero modo eis uti, ut ea ratione virtutis, laudis, ac præmij capaces simus, à nostroque libero influxu in vnam aut alteram partem provenire, quòd illis bene utamur, operaque eliciamus moraliter bona, vel illis abutimur & eliciamus opera moraliter mala & peccata, sanè quòd bene aut malè ea opera exerceamus, quæ per solam arbitrij nostri facultatem, & concursum Dei generalem possumus efficere, in nos ipsos tanquam in causam particularem ac liberam, & non in Deum esse referendum. Atque hoc est, quod tum alij Patres

Molina in D. Thom.

A docent interdum, tum Iustinus martyr in responsionibus ad Christianos de necessariis quaestionibus in responsione ad octauam sequentibus verbis apertè docet. *Quaestio octaua erat: Si boni ac mali, siemque status notitiam à Deo accepimus, qui sit, ut vtriusque causa non sit is, qui vtriusque & nonnem & vim illorum explendorum causa natura quasi insensit?* Sequitur Iustini explanatio seu responsio: *Deus non solum tam vim nobis dedit, ut essimus, bonumque & malum cognosceremus atque faceremus, sed etiam liberum arbitrium nobis concessit, potestatemque fieri eligendi id quod videretur pro eorum que cognoscuntur præuisione: neque virtutem, aut vitium nostrum in cognitione eorum que cognoscuntur posuit, sed in electione eorum que deliguntur. Non igitur causa est Deus virtutis nostra ac vitij, sed propositum nostrum & voluntas. Ut enim qui scorum videt, ac scorum esse scit, ex scientia illa & cognitione scortator non est: si verò motui assentiatur voluntas, tum denique est scortator, vel opere, vel affectione: sic etiam non est cognitio cur boni, & mali sint homines, sed voluntas que, ex præuisione eorum, id quod videtur secuta est. Hactenus Iustinus. Quibus verbis virtutem nostram & vitium, non in Deum, quia vires quibus ea exerceamus, notitiamque naturalem vitij ac virtutis nobis tribuit, sed in nostrum arbitrium, nosque ipsos, qui liberè in vnam aut alteram partem illud fleximus, tanquam in particularem ac propriissimam eorum causam, docet esse referenda.*

Nonum est, Deus opera nostra bona moralia, quæ à cooperatione libera nostri arbitrij, & non à solo concursu Dei generali pendent, ut existant, vult in primis voluntate conditionata, si & nos pro nostra libertate ea velimus, eo pacto quo vult omnes homines saluos fieri, si & ipsi velint. Præuidens verò, quæ eorum pro nostra libertate sint futura, complacet in illis, vultque absoluta voluntate ut sint.

D Decimum. Opera nostra moraliter mala vellet Deus ut non essent, si & nos pro nostra libertate ita vellemus, eaque prohibet & detestatur. Licet autem præstare velit suum generalem concursum indifferenter ex se ut sint vel illa, vel contraria opera bona, ut nos pro nostra libertate maluerimus, atque ad eò indifferenter, & esse velit vniuersalis causa quarumuis realium actionum & effectuum quasi in confuso, quos nos vouerimus, eò quòd ita ad nostrum meritum ac libertatem expedit: quia tamen actiones inde non habent, quòd sint eius speciei realis, quam ipse prohibet, & quæ adiunctam habet rationem peccati, puta quòd sine volitio accessus ad non suam, potius quam nolitio, neque Deus per suum concursum vniuersalem ad volitionem talis actus inclinatur, aut dirigit, vel eam intendit, sed quòd sit ea potius, quam nolitio, provenit solum ex peculiari nostro libero influxu, quo & arbitrio nostro, & generali Dei concursu ad id volendum abutimur, ad quod non sunt nobis à Deo collata, inde efficitur, ut Deus malorum nostrorum operum in particulari non dicatur causa simpliciter, sed cum hoc addito diminuenente, vniuersalis, eam actionem causalitate sua & vniuersali concursu minimè intendens, minimèque ad eam speciem determinans, ac proinde cuius neque villo modo esset vniuersalis causa, si per arbitrium nostrum eam actionem intendens, & contra suam legem ac voluntatem conditionatam concursum Dei generalem ad speciem determinans, non obstaret. Atque inde etiam est, ut Conciliū Tridentinum sess. 6. canone 6. damnet assertionem quæ habet: *Deum mala opera, sicut bona, operari, non permissiue solum, sed etiam proprio & per se. Etenim species*

Nostra bona opera quæ ab arbitrio nostro pendent, ut vellet Deus, tum conditionata, tum absoluta voluntate.

Deum mala opera, sicut bona, operari, non permissiue solum, sed etiam proprio & per se. Etenim species

actionis malæ non est à Deo per suum influxum, sed à particulari libero nostro influxu, Deo illum nobis permittente, ut in sitam nobis libertatem, utpote ad meritum necessarium, actionumque nostrarum dominium conferuet.

Naturalis bonitas actus mali moraliter, materialiter, quatenus in natura autorem, primamque verum causam re-

Vndecimum. Naturalis bonitas actus mali moraliter ac materialiter peccati, eatenus in Deum tãquam in naturæ autorem, primamque rerum causam re-ducitur, quatenus contulit facultatem arbitrij, à qua emanat, peccatore illum inflectente ad id, ad quod collata non est, & quatenus non denegat peccatori concursum suum generalem ad eam naturalem bonitatem, necessarium, quo etiam peccator ad id abutitur, ad quod ei à naturæ autore non impenditur. Licet autem Deus, prævidens actum illum malum nequitia & abusu peccatoris futurum, & arbitrium illi contulerit, & concursum suum generalem liberè illi impendat, atque ad eum esse velit causa vniuersalis illius actus modo paulò ante explicato, quia tamen neque eò sine ut sit talis actus, arbitrium illi contulit, concursumque generalem illi impendit, neque vellet ut esset actus ille, si & peccator ipse sua libertate ita vellet: consequens profectò est, ut Deus neque ut naturæ autor, neque ut legislator intendat, aut velit actum in quo est naturalis illa bonitas, sed potiùs eum prohibeat, ac detestetur, cum de quocunque opere malo id verè dici possit, quod Deus ipse Apocalyp. 2. dixit, Quia odisti facta Nicolaitarum, quæ & ego odi. Non ergo Deus vult, ut actus ille sit, sed solum in maius bonum vult permittere, ut ex nequitia & abusu peccatoris ab arbitrio libero, quod illi contulit, emanet ac profluat.

DISPUTATIO XXXIII.

Exponuntur nonnulla Scripturæ testimonia, quæ sonare videntur Deum esse causam peccati.

Culpa vna interdum est pœna alterius culpa.

Superest exponamus nonnulla loca Scripturæ sacra, quæ primo aspectu videntur sonare Deum esse causam peccati. Ad quorum intelligètiã sciendum est, interdum culpam vnam pœnam esse alterius præcedentis culpa. Ad Romanos enim primo, cum præmississet Paulus culpam idololatriæ philosophorum, addidit: *Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in passionibus ignominia, in reprobis sensibus, ut faciant quæ non conueniunt, repletos iniquitate, &c.* Interdum etiam licet pœna, qua aliquis à Deo punitur, non sit culpa, infligitur tamen interuentu culpa alterius peccatoris, qui iniuste alium affligit. Quo pacto licet rebellio Absalonis, & eiusdem adulterium cum vxoribus patris commissum grauißima fuerint crimina, ea tamen via punitur Deus adulterium Dauidis cum Bersabe, & homicidium Uriæ, vt ex 2. Regum cap. 12. constat. Sæpe etiam permittit à tyrannis vastari regna propter peccata incolarum. Licet ergo iustum sit & sanctum infligere peccantibus condignam pœnã, eaque ratione Deus autor esse possit malorum pœnæ, iuxta illud Amos 3. *Si erit malum in ciuitate quod Dominus non fecerit?* Et illud Isaia 45. *Ego Dominus creans malum:* attamen non solum quando vna culpa est pœna alterius culpa eiusdem peccatoris, sed etiam quando pœna infligitur interuentu culpa, Deus punit permittendo solum eas culpas nec in eas aliter influit, quàm per concursum generalem, quo peccatores in suam, aut simul etiam aliorum perniciem, suo proprio influxu Dei generalem concursum ad peccata determinando, abutuntur.

Deus quæpão punit permittendo peccata.

Canus 2. de locis cap. 4. in responsione ad quintum & ad septimum ait: *Quando in eodem motu alio est malus, passio non inuenit, Deum tunc non esse quidem autorem actionis, sed eam duntaxat permittente: esse tamen autorem passionis cum ea coniuncta, ita ut passio non solum permittatur à Deo, sed verè ab eo sit.* Sententia hæc non videtur vera. Passio namque non aliter efficietur, nec est ab agente, quàm per actionem: quare si actio tunc non est à Deo, neque passio, quæ per eam infertur, & quæ cum ea actione coniuncta est in eodem motu, erit à Deo. Hoc illi libenter concederem, actionem moraliter malam non posse esse voluntam à Deo, sed permittam duntaxat, voluntamque illius permissionem: at verò passionem bonam, quæ actionem illam malam comitatur & sequitur, posse à Deo esse voluntam patienti, posita actione mala, quæ ab agente infertur. Quando enim Deus permittit, vt vnus propter sua delicta interficiatur ab alio iniuste, nulla ratione velle potest, vt occidens interficiatur, sed permittit ut duntaxat potestat posita nequitia iniuste interficientis, velle potest vt interficentis patiarum talem occisionem ob sua crimina, eaque de causa eam actionem malam permittente.

Sciendum est deinde, phrasim consuetam Scripturæ sacrae esse, quæ Deus permittit, maximè si in pœnam vel eiusdem, vel alterius ea permittat, aut in aliquem peculiarem finem ac bonum, Deo quasi effectori tribui, non quidem positiuè & proprie, quàm in effectum influat, sed negatiuè, tum quia cum impedire id possit conferendo alia, aut maiora auxilia, id tamen iusto iudicio non facit: tum quia aliquando iusto etiam iudicio nobis subtrahit de auxiliis, permittit occasiones ruinæ, & sinit demones acrius tentare, vel in pœnam iustam nostrorum peccatorum, & interdum simul alienorum, vel ad examen & probationem iustam quorundam, quorum lapsum, dum prævidet libera ipsorum voluntate futurum, ordinat quoque in pœnam iustam aliorum, aut in alium optimum finem, gratia cuius illum permittit: ad eò enim bonus est, vt nulla ratione permitteret mala nisi inde elicere intenderet maiora bona. Dum ergo Deus illis modis explicatis permittit aliqua mala in fines optimos, qui inde immediatè refultant, interdum dicitur efficere fines ipsos, interdum verò mala, & peccata vnde refultant, non positiuè in hæc influendo, sed modis iam explicatis in eosdem fines ac effectus ea permittendo. Quare non est autor peccatorum, quæ ita dicitur efficere, sed præuisor, permissor, & prouisor, qui ea sua ineffabilique infinita sapientia & prouidentia in optimos fines ordinat ac permittit.

Iuxta hæc intelligenda sunt varia loca Scripturæ, in primis enim peticio illa, quam Christus Matth. 6. nos docuit, *Et ne nos inducas in tentationem*, cum verbis Iacobi disputatione 30. relatis non pugnantibus quippe habet sensum: *Ne nos inducas*, id est, induci permittas, in tentationem, cui succumbamus, sed vel tentationes à demone, aut aliunde nobis imminentes, arce, vel eas vires suggere, quibus præuides nos non ruituros: quod innuunt verba quæ subiungit, *Sed libera nos à malo.*

Illud secundi Regum 12. *Eccè ego suscepi abo super te malum de domo tua, & tollam exores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet cum vxoribus tuis in oculis solis huius*, intelligitur, permittendo Absalonis filio tuo, vt hæc omnia, tum à demone, tum à consiliario suo incitatus, opere compleat, denegandoque illi maiora auxilia, per quæ, si tribuerentur, talia peccata deuiret. Hæc, inquam, via suscepi abo illum, vt puniam te & affligam propter peccata tua. Præuisor quippe